

OBSAH

Abstract	11
Úvod	13
Cíle metodiky	14
1. Možnosti studia středověké sakrální architektury na základě písemných, kartografických a obrazových pramenů	15
1.1 Heuristika regionální literatury	15
1.2 Studium vydaných pramenů	18
1.3 Archivní studium nevydaných písemností	22
1.4 Mapy a plány, veduty a fotografie	24
2. Archeologický výzkum	32
2.1 Archeologie a legislativa	36
2.2 Typy výzkumů	43
2.3 Metody a postup výzkumu	46
2.3.1 Příprava výzkumu	46
2.3.2 Metody výzkumu	49
2.3.3 Nedestruktivní výzkum	49
2.3.4 Destruktivní výzkum – archeologický odkryv	56
2.3.5 Prostorová dokumentace výzkumu	61
2.3.6 Zpracování výzkumu a datace	63
2.4 Specifika výzkumu sakrálních staveb a doporučené postupy	64
2.4.1 Archeologické nálezy	75
2.5 Přírodovědné metody výzkumu	79
Exkurz 1: Výzkum krypty (na příkladu krypty v presbytáři kostela Čtrnácti svatých pomocníků ve františkánském klášteře v Kadani)	83
Exkurz 2: Záchranný archeologický výzkum kostela sv. Mikuláše a Michaela v Libkovicích	88
3. Nedestruktivní geofyzikální průzkumy zaniklých kostelů – poznámky k možnostem a metodice	94
4. Kostelní hřbitovy v perspektivě současné fyzické antropologie	102
4.1 Zvyk pohřbívání zemřelých na území kostelů	102
4.1.1 Průzkum hřbitovů	103
4.2 Co lze vyčíst z kostí?	104
4.2.1 Ukazatele fyziologického stresu	104
4.2.2 Nemoci, které jsou zaznamenané na kostech	106
4.2.3 Demografie našich předků	106
4.2.4 Nové techniky ve službách antropologie	106
4.3 Shrnutí	108

5. Stavebněhistorický průzkum a jeho metody	109
5.1 Archivní rešerše	109
5.2 Průzkum a dokumentace stavby	110
5.3 Komparace poznatků rešerše a průzkumu	110
5.4 Syntéza poznatků – interpretace	111
5.5 Hodnocení objektu	111
5.6 Doporučení	111
5.7 Průzkum, dokumentace, rozbor, popis stavebního díla	111
5.7.1 Umístění kostela v rámci sídelní struktury	111
5.7.2 Reakce na přírodní podmínky – využití, úpravy terénu	112
5.7.3 Areál a jeho funkční části (kostel, zvonice, márnice, hřbitov, brána, ohradní zeď atd.)	112
5.7.4 Velikost farnosti – ves – hřbitov – kostel	113
5.7.5 Umístění, orientace kostela, orientace vstupu	113
5.7.6 Hmotové, dispoziční, prostorové řešení – typologie venkovských kostelů	114
5.7.7 Změny půdorysu, rozšiřování lodí, presbytáře, dostavby věží, sakristií, dalších bočních prostor	114
5.7.8 Konstrukční rozbor	115
5.7.9 Síla zdiva – o čem může svědčit?	115
5.7.10 Členění exteriéru, tektonika, slohovost...	115
5.7.11 Střecha, krytina – čeho si všímat	116
5.7.12 Stavební a architektonické řešení interiéru	117
5.7.13 Osvětlení prostoru – umístění oken, tvar a velikost	117
5.7.14 Otvory, ostění a jejich výplně	117
5.7.15 Změny otvorů	118
5.7.16 Povrchy – omítky, nátěry, malba na stěnách – možnosti dokumentace	119
5.7.17 Kamenické prvky	120
5.7.18 Klenby – konstrukce, technologie, podstatné detaily	120
5.7.19 Dokumentace jednotlivých prvků klenby	122
5.7.20 Průzkum a dokumentace dřevěných konstrukcí	122
5.7.21 Stavební vývoj krovů – hlavní oblasti zájmu	124
5.7.22 Oltářní menzy, pastoforia, sanktuáře, pisciny, sedile	124
5.7.23 Výklenky, otvory, průchodky	129
5.7.24 Náhrobní kameny, epitafy, pamětní desky	129
5.7.25 Podlahy, dlažba, stupně	130
5.7.26 Malované stropy, kruchty, kazatelny, lavice	132
5.7.27 Truhlářská a řezbářská práce	132
5.7.28 Nápis, graffiti, konsekrační kříže	132
5.7.29 Stopy po odstraněných konstrukcích, mobiliáři	133
5.7.30 Stopy po specifickém používání, záměrná poškození	134

5.8	Další nejčastější stavební součásti kostelů	134
5.8.1	Sakristie	134
5.8.2	Věže, zvonice – zvonové stolice, zvon	134
5.9	Interpretace stavebního vývoje	135
5.10	Spolupráce s dalšími obory	136
5.10.1	Spolupráce s archeologií	136
5.10.2	Spolupráce s restaurátory	137
5.10.3	Spolupráce s geodety a fotogrammetry	137
	Exkurz 3: Karta kostela	138
	Použité prameny a literatura	181
	Seznam autorů	199